

**Hatay'daki Öğretmenlerin Deprem Farkındalığı ve Öğretme
Motivasyonu: Karşılaştırmalı Bir Analiz**

Earthquake Awareness and Teaching Motivation of Teachers In Hatay: A
Comparative Analysis

Sevsem RAMAZAN

YL Mezunu, Hatay İl Millî Eğitim
Müdürlüğü

Master's Degree, Hatay Provincial
Directorate of National Education
sevsemramazan@hotmail.com

ORCID: 0000-0002-8384-4107

Harun Tüysüz

İl Millî Eğitim Müdürü, Dr., Hatay İl
Millî Eğitim Müdürlüğü

Provincial Director of National
Education, PhD, Hatay Provincial
Directorate of National Education

harun_54@hotmail.com

ORCID: 0000-0002-5670-7430

DOI: 10.56720/mevzu.1610665

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Date Received: 3 Ocak / January 2025

Kabul Tarihi / Date Accepted: 1 Ağustos / August 2025

Yayın Tarihi / Date Published: 15 Eylül / September 2025

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Eylül / September

Atıf / Citation: Ramazan, Sevsem – Tüysüz, Harun, “Hatay'daki Öğretmenlerin
Deprem Farkındalığı ve Öğretme Motivasyonu: Karşılaştırmalı Bir Analiz”. *Mevzu:*

Sosyal Bilimler Dergisi, 14 (Eylül 2025): 407-443.

<https://doi.org/10.56720/mevzu.1610665>

İntihal: Bu makale, ithenticate yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned by ithenticate. No plagiarism detected.

web: <http://dergipark.gov.tr/mevzu> | <mailto:mevzusbd@gmail.com>

Copyright © CC BY-NC 4.0

Öz

Bu çalışmanın amacı Hatay'a yeni atanan öğretmenlerle Hatay'da önceden beri çalışan öğretmenlerin deprem farkındalık düzeyleriyle öğretme motivasyon düzeylerinin karşılaştırılmasıdır. Çalışma, nicel yöntemlerden biri olan ilişkisel tarama modeline göre yürütülmüştür. Çalışmanın örneklemini Hatay ilinin Antakya, Defne, Samandağ, İskenderun, Kırıkhan ve Yayladağı ilçelerinden toplam 420 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Sürdürülebilir Deprem Farkındalık Ölçeği ile Öğretme Motivasyonu Ölçeği kullanılmıştır. Öğretme Motivasyonu Ölçeği'nin iç tutarlılık katsayısı .843 olarak, Sürdürülebilir Deprem Farkındalık Ölçeği'nin iç tutarlılık katsayısı .877 olarak tespit edilmiştir. Katılımcı öğretmenlerin deprem farkındalıkları ve öğretme motivasyonları çeşitli değişkenlere göre incelenmiştir. Araştırmada Bağımsız Gruplar T-Testi, Pearson Korelasyon Analizi ve Tek Yönlü ANOVA testleri yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin deprem farkındalıkları ile öğretme motivasyonları arasında pozitif yönde anlamlılık elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, öğretmenlerin deprem farkındalıklarının artırılmasının öğretme motivasyonlarını da olumlu yönde etkileyeceği saptanmıştır. Bu doğrultuda öğretmenlere yönelik deprem farkındalık eğitimlerinin artırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Afet, Afet Eğitimi, Deprem Farkındalığı, Öğretme Motivasyonu.

Abstract

The aim of this study is to compare the earthquake awareness levels and teaching motivation levels of newly appointed teachers and teachers who have been working in Hatay for a long time. The study was conducted according to the relational survey model, which is one of the quantitative methods. The sample of the study consisted of 420 teachers from Antakya, Defne, Samandağ, İskenderun, Kırıkhan and Yayladağı districts of Hatay province. Sustainable Earthquake Awareness Scale and Motivation to Teach Scale were used as data collection tools. The internal consistency coefficient of the Motivation to Teach Scale was .843 and the internal consistency coefficient of the Sustainable Earthquake Awareness Scale was .877. Earthquake awareness and teaching motivation of the participant teachers were analyzed according to various

variables. Independent Groups T-Test, Pearson Correlation Analysis and One-Way ANOVA tests were conducted. As a result of the analysis, positive significance was obtained between teachers' earthquake awareness and their motivation to teach. According to the results obtained, it was determined that increasing teachers' earthquake awareness will positively affect their motivation to teach. In this direction, it is recommended to increase earthquake awareness trainings for teachers.

Keywords: Disaster, Disaster Education, Earthquake Awareness, Teaching Motivation.

Etik Beyan	İstanbul Medeniyet Üniversitesinden İMÜ Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'nun 2024/3 sayılı 26.03.2024 tarihli kararıyla etik izin alınmıştır.
Yazar Katkıları	Çalışmanın Tasarlanması / <i>Conceiving the Study</i> : SR (%55), HT (%45) Veri Toplanması / <i>Data Collection</i> : SR (%60), HT (%40) Veri Analizi / <i>Data Analysis</i> : SR (%55), HT (%45) Makalenin Yazımı / <i>Writing up</i> : SR (%60), HT (%40) Makale Gönderimi ve Revizyonu / <i>Submission and Revision</i> : HT (%70), SR (%30)

1. Giriş

Türkiye’de de gerçekleşen ve geniş çaplı hasar yaratan depremler doğal afetlerdendir ve yer kürenin iç kısımlarında kısa süreli gerçekleşen sarsıntılardır¹. Afet kavramını Afet ve Acil Durum Başkanlığı², toplumun tümü ya da belli bir kısmı için sosyal, ekonomik ve fiziksel kayıplar ortaya çıkaran, gündelik yaşamın ve insan faaliyetlerinin durmasına veya bu faaliyetlerin aksamasına sebep olan, afetten zarar gören toplumun afetle baş etme gücünün yeterli

¹ Reşat İzbirak, Coğrafya Terimleri Sözlüğü (Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1992); Özdoğan Sür, “Türkiye’nin Deprem Bölgeleri”, *Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi* 2 (1993), 53-65.

² Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), “Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü” (Erişim 16 Aralık 2024).

olmadığı doğa, teknolojik veya insan kökenli vakalar şeklinde tanımlamıştır. Yakın zamanda kayda geçen depremler arasında, 6 Şubat 2023 tarihinde 9 saat içerisinde art arda ortaya çıkan, Doğu Anadolu Fay hattına mensup Pazarcık ve Elbistan (Kahramanmaraş) merkezli olarak iki deprem gerçekleşmiştir³. Gerçekleşen bu afetler ile birlikte Türkiye'nin deprem riski yüksek bir ülke olduğu hatırlanmış, deprem biliminin gelişmiş ve deprem farkındalığının yüksek olmasının önemi gözler önüne serilmiştir⁴.

Doğal afet ve felaketler insan yaşamında stres kaynağı olabilmektedirler. Erkmen ve Çetin, insanların yaşamlarını devam ettirdikleri ortamlardan veya çevrelerinde gerçekleşen değişimlerden belirli bir seviyede etkilenmelerinin kişilerde stresi oluşturan faktörler arasında sayılabileceğini belirtmişlerdir.⁵ Afet sonrasında insanlarda görülen maddi sıkıntılar, kaygılar, ölüm korkusu gibi durumlar kişileri içsel ve dışsal olarak tehdit eden, güvenlik hislerine zarar veren durumlar stres kaynakları arasında sayılabilir. Stres kaynağı sayılmasının sebebi insanların kişisel yaşantısında dışsal olarak, ruhsal dünyasında ise içsel olarak tutarlılık ve güven ihtiyacı içinde olmasıdır.⁶ Yaşanan bir felaketten sonra her insan farklı tepkiler gösterebilir. Bazı kişiler yaşadığı stres etkisi ile, problemlerle yüzleşmekten kaçınıp, kabuğuna çekilebilir. Kimileri her duruma aşırı tepki gösterir, kimileriye hiçbir tepki göstermeyip duygularını içine atabilir. Bunun aksi olarak kimi insanlar sakin ve soğukkanlı davranışlar da sergileyebilir. Stres durumlarının üstesinden gelmede esnek olabilmek önemli bir özelliktir⁷. Ok, bireylerin strese dayanıklılıklarının değişiklik gösterdiğini, kimi insanların hızlıca ve şiddetli bir şekilde alarm durumu yaşadığını ve stres

³ İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ), "6 Şubat 2023 Depremleri Nihai Raporu" (Erişim 16 Aralık 2024).

⁴ Kevser Arslan vd., "Ortaokul Öğrencilerine Yönelik Deprem Okuryazarlığı Ölçeği Geliştirme Çalışması", *Türk Coğrafya Dergisi* 83 (2023), 163-178.

⁵ Nurettin Erkmen - Mustafa Çetin, "Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Stresle Başa Çıkma Tarzlarının Bazı Değişkenlerle İlişkisi", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19 (2008), 231-242.

⁶ Fatma Kirman, "Deprem Sonrası Travmatik Stres Tepkileri ve Sosyal Medyada Yansımaları", *Antakiyat* 6/1 (2023), 15-30.

⁷ Richard Lazarus, Stresle Başa Çıkma Tazınız: Dostunuz ya da Düşmanınız (Çev. N. Rugancı), Stresle Başa Çıkma. Olumlu Bir Yaklaşım (Ed. N. Şahin), *Türk Psikologlar Derneği Yayınları* 2 (1994), 60.

durumlarından etkilendiklerini, kimilerinin ise daha geç bir şekilde ve yavaş yavaş alarm durumunu hissettiklerini belirtmiştir.⁸

Deprem, bireylerde birçok sorunu ortaya çıkarmaktadır. Bu konuda çalışmalar yapan psikologlar yüksek stres, sıkıntı, korku ve ölüm tehdidi yaşayan insanların psikolojik olarak algılarında ve tepkilerinde olumsuz değişimler yaşadıklarını vurgulamaktadır⁹. Depremi yaşamış kişilerde başta depresyon ve anksiyetenin sayılacağı birçok psikolojik etkinin gerçekleşme durumu vardır. Bunun yanı sıra sayılan problemlerin etkileri yaş gruplarına göre farklı sonuçları da doğurmaktadır¹⁰. Doğal afetlerin medya üzerinden şahit olunan veya doğrudan deneyimlenen olayları, 3-5 yaş grubundaki çocuklarda çeşitli tepkisel davranış değişikliklerine yol açmaktadır. Bu yaş aralığındaki bireylerde, yaşanan afetin etkileri nedeniyle genellikle korku, şaşkınlık ve güvensizlik gibi duygular belirginleşmektedir¹¹.

Afetlerin ortaya çıkaracağı etkilere hazırlıklı olunmadığı takdirde oldukça yıkıcı sonuçlar görülebilir. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda toplumun her parçasının afetler hakkında bilinçli olması önemlidir. Okullarda verilecek olan eğitimler afet bilinci konusunda atılabilecek önemli adımlar arasındadır. Afetlerin olumsuz etkilerini asgari düzeye indirmede farkındalık geliştirmek ve insanların bilinçlenmelerini sağlamak amacıyla eğitimin

⁸ İsmail Ok, *İş Stresinin İlköğretim Okullarında Okul Yöneticileri Üzerindeki Etkisi (Konya Örneği)* (Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, 2006).

⁹ Zuhal Baltaş - Acar Baltaş, *Stres Ve Başa Çıkma Yolları* (İstanbul: Remzi Kitabevi, 2008).

¹⁰ Soon Singh Bikar vd., "Social Sustainability of Post-Disaster: How Teachers Enable Primary School Students to be Resilient in Times of Ranau Earthquake", *Sustainability* 13/13 (2021), 7308; Hyun-Ok Jung - Seung-Woo Han, "Development And Validation of Earthquake Fire Response Simulation Protocol for Korean College Students in Health Programs", *International Journal of Environmental Research and Public Health* 19/9 (2022), 57-64.

¹¹ Gülşen Erden - Gökçe Gürdil, "Savaş Yaşantılarının Ardından Çocuk ve Ergenlerde Gözlenen Travma Tepkileri ve Psiko-Sosyal Yardım Önerileri", *Türk Psikoloji Yazıları* 12/24 (2009), 1-13; Gülşen Erden vd., "Çocuklar ve Ergenlerde Travmatik Yaşantılar ve Başetme", *Afetlerde Psikososyal Hizmetler Birliği Psikososyal Uygulamalar Katılımcı Kitabı* (2011), 97-141.

kullanılması oldukça büyük öneme sahiptir¹². Benzer şekilde Altay¹³, afetler konusunda insanların farkındalıklarının artırılmasında okulların önemini vurgulamıştır. Bu bağlamda, okulda eğitim verecek öğretmenlerin de psikolojik sağlamlıklarının eğitimin devamı açısından etkin bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra, okullarda etkin rol oynayan kişilerin öğretmenler olduğu göz önünde bulundurulduğunda öğretmenlerin deprem ve deprem farkındalığı ile ilgili görüşlerinin araştırılması da oldukça önem arz etmektedir¹⁴.

Afet riski taşıyan bir bölgede yaşayan halkın afetler konusunda yeterli bilince ulaşmamış ve afetlere hazırlıksız olması depremin yaratacağı hasar ve ölüme neden olan temel faktördür¹⁵. Bundan dolayı toplumun geleceğini oluşturan bireyleri yetiştiren öğretmenlerin depremin büyük çapta etkili olduğu ülkelerde deprem hakkında eğitimlerle bilgi birikimine sahip ve depreme karşı bilinçli olması önem arz etmektedir. Bu durum deprem farkındalığı olarak ifade edilebilir. Deprem farkındalığı sadece jeolojik, jeofizik bilimi ve mühendisliği olarak değil eğitim çalışmalarıyla da geliştirilebilmektedir. Bu çalışmalar kapsamında kişilere depremden önce, deprem anında ve depremden sonra yapılması gereken birkaç davranış kalıpları edindirilebilmekte ve depremin oluşturacağı hasar en aza indirgenebilmektedir¹⁶. Oluşabilecek afetlerin olumsuz etkilerini en aza indirmek ve sürdürülebilir gelişmelerin elde edilebilmesi adına eğitimin öneminin akıldan çıkarılmaması gerekmektedir. Kişilerin ve kurumların depremden önce tüm kurumlarıyla gerçekleştirilecek herhangi bir

¹² Vladimir M. Cvetković vd., "Knowledge and Perception of Secondary School Students in Belgrade About Earthquakes as Natural Disasters", *Polish Journal of Environmental Studies* 24/4 (2015), 77-85.

¹³ Sibel Altay, *İlköğretimde Sosyal Bilgiler Dersinde Depremle İlgili Konuların İrdelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 2008).

¹⁴ Elif Bilen - Merve Polat, "Öğretmen Adaylarının Deprem Farkındalığına İlişkin Görüşleri", *Türk Deprem Araştırma Dergisi* 4/1 (2022), 155-173.

¹⁵ Etika Emaliyawati vd., "The Effect of Disaster Education of Increasing Earthquake Disaster Preparedness: A Narrative Review", *Jurnal Keperawatan Komprehensif (Comprehensive Nursing Journal)* 8/4 (2022), 568-576.

¹⁶ Mustafa Kemal Öztürk, "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Deprem Deneyimleri Üzerine Bir Araştırma", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 28/1 (2013), 308-319; Baştürk Kaya - Caner Aladağ, "Determining the Cognitive Structures of Geography Teacher Candidates on 'Earthquake'", *International Education Studies* 10/1 (2017), 122-136.

depreme hazır halde olması ancak doğal afetlere yönelik sürdürülebilir farkındalıklarla mümkündür¹⁷.

Gerçekleşen bir afetin oluşturduğu hasar ile afete uğrayan toplumun afet bilincini edinip edinmemiş olması arasında güçlü bir bağ vardır. Dolayısı ile afetlerin yaratabileceği hasar ile eğitim arasında önemli bir ilişki bulunmaktadır. Cin¹⁸ ve Dölek¹⁹, yaşadığı alanın deprem riski ve depremin yaratacağı zararlar hakkında yeterli bilince sahip toplumların depremden etkilenme oranları bu durumun aksi bilinçteki toplumların depremin yaratacağı hasardan etkilenme oranlarına kıyasla daha az olduğunu belirtmişleridir. Bugün var olan genel kanıya dayanarak afet hakkında temel bir bilgiye sahip olup kullanma ve bunun tüm eğitim kademelerinde öğrenilmesi, yaşanmış bir afeti atlatabilmek ve afetten sonra hızla toparlanma konusunda etkindir. Dölek, hayatımızdaki doğal tehlikelerin olası etkilerini hafifletmenin ilk basamağında tehlikenin nerede, nasıl, ne zaman ve niçin gerçekleşebileceğini anlamak olduğunu belirtmiştir.²⁰ Bu durum göz önünde bulundurulduğunda bir toplumun olası bir afete hazır olması, afetlere karşı bilinç kazanması ve aile, okul, toplum üçgeninde hatlar geliştirmesinde eğitim faaliyetlerinin önemli olduğu vurgulanmaya değerdir²¹. Bu noktada bilgiyi almaya, eğitime yani bilinçlenmeye hazır olmak adına motivasyon önemli bir kavram olarak düşünülebilir.

Motivasyon, çalışanların iş yerlerindeki sorumluluklarını bilip azami düzeyde yerine getirmeyi, kendilerine verilen görevleri en iyi şekilde sürdürmeyi ve yaptıkları işi benimseyip herhangi bir zorlama olmadan çalışmalarını

¹⁷ Ömer Türksever, “Öğretmen Adaylarının Deprem Farkındalıkları ile Depreme Karşı Hazırlık Durumu Düzeyleri Arasındaki İlişki”, *Journal of History School* 53 (2021), 2681-2701.

¹⁸ Mustafa Cin, “Sınıf öğretmeni Adaylarının Doğal Afetler ile İlgili Yanılgıları”, *Marmara Coğrafya Dergisi* 22 (2010), 70-81.

¹⁹ İskender Dölek, *Afetler ve Afet Yönetimi* (Ankara: Pegem Akademi, 2019).

²⁰ İskender Dölek, *Afetler ve Afet Yönetimi* (Ankara: Pegem Akademi, 2021).

²¹ David Johnston vd., “Preparing Schools for Future Earthquakes in New Zealand: Lessons From an Evaluation of a Wellington School Exercise”, *The Australian Journal of Emergency Management* 26/1 (2011), 24-30.

sağlayan önemli unsurların başındadır²². Aynı zamanda Ayık ve Ataş'a göre²³ motivasyon, kişilerin yaşam sevincini artıran ve toplumsal yaşamda başarılar elde etmelerine yarayan en önemli faktördür.

Bireyi aksiyon almaya iten kaynak olarak motivasyon, içsel ve dışsal motivasyon şeklinde ikiye ayrılır²⁴. Kişiler yaptıkları bir işe yönelik içsel bir motivasyon hissettiklerinde, yaptıkları iş ile daha fazla alakadar olup işlerinden hoşnut olurlar²⁵. Gerçekleştirdikleri işin sonucunda herhangi bir ödül olmasa da öğretimle ilgili faaliyetlere katılmaya gönüllü olan bireyler öğretmeye yönelik içsel motivasyon hisseden kişilerdir²⁶. Dışsal motivasyonda ise asıl vurgu gerçekleştirilen işe değil, iş dışındaki sebeplerin etkilerinden dolayı işin gerçekleştirilmesidir²⁷.

Öğretme ve öğrenme aşamalarında pozitif ya da negatif etkisi olan en önemli faktör öğretmenlerin öğretme motivasyonudur²⁸. Öğretmenlerin çalışırken hissettikleri motivasyon düzeyleri öğrencilerin motivasyon düzeyleri ile verilen eğitimin niteliğini de etkilemektedir²⁹. Aynı zamanda Reeve ve Su'ya³⁰ göre, öğretmenlerin öğrencilerini motive eden bir tavırdaki bulunması

²² Stephan Robbins - Timothy A. Judge, Örgütsel davranış (Çev. İ. Erdem) (Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2012).

²³ Ahmet Ayık - Öznur Ataş, "Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile Öğretme Motivasyonları Arasındaki İlişki", *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 4/1 (2014), 25-43.

²⁴ Feyza Gün - Tuğba Turabik, "Öğretmen Adaylarının Olası Benliklerinin Öğretme Motivasyonları Üzerindeki Etkisi", *Cumhuriyet International Journal Of Education* 8/1 (2019), 214-234.

²⁵ Frédéric Guay vd., "Application of Exploratory Structural Equation Modeling to Evaluate the Academic Motivation Scale", *The Journal of Experimental Education* 83/1 (2015), 51-82.

²⁶ Douglas F. Kauffman vd., "Validation of the Motivation to Teach Scale", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 40/40 (2011), 279-290.

²⁷ Edward L. Deci - Richard M. Ryan, *Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior* (New York: Springer, 1985).

²⁸ Saul Neves De Jesus - Willy Lens, "An Integrated Model for The Study of Teacher Motivation", *Applied Psychology: An International Review* 54/1 (2005), 119-134.

²⁹ Johnmarshall Reeve vd., "Autonomy-Supportive Teachers: How They Teach and Motivate Students", *Journal of Educational Psychology* 91/3 (1999), 537.

³⁰ Johnmarshall Reeve - Yu-Lan Su, "Teacher Motivation", M. Gagne (Ed.), *The Oxford Handbook of Work Engagement, Motivation, and Self-Determination Theory* (Oxford: Oxford University Press, 2013), 349-362.

öğrencilerin öğrenme faaliyetlerinde aktif olmalarını olumlu etkilemektedir. Kısaca öğretme motivasyonu, verimli bir öğretim amacıyla istek duymaktır³¹. Yüksek iş performansına sahip kişilerin veya sürekli başarı gösteren bir öğretmenin bu başarısı, işlerini yaparken gösterdikleri motivasyon düzeyiyle ilişkilidir. Aynı şekilde, öğretmenlerin öğretmeye yönelik motivasyonları, mesleki olarak gelişim gösterme konusundaki çabalarını da etkilemektedir³².

Evans³³, mesleğini icra ederken yüksek motivasyonla çalışan öğretmenlerin eğitim süreci boyunca daha istekli ve enerjik olduklarını, aynı zamanda bilgi, becerileri ve mesleki olarak ilerleyip öğrencilerine daha verimli eğitim ortamları sunduklarını belirtmiştir. Öte yandan motivasyonları düşük olan öğretmenlerin eğitim hedeflerine ulaşmakta zorlanıp verimliliklerinde azalma yaşamaları olasıdır. Bu iki uç nokta göz önünde bulundurulduğunda mesleğini severek ve isteyerek yapan, enerjisi ve öğretme motivasyonu yüksek olan öğretmenlerin varlığı öğrencilerin motive olabilmesi, eğitim amaçlarına ulaşılmasının yanında daha kaliteli ve verimli eğitim süreçleri oluşturulmasında da önem arz etmektedir³⁴.

Öğretmenlerin öğretme motivasyonları verilen eğitimin kalitesini etkileyeceği gibi öğrencilerin derse olan tutumlarını, dolayısı ile öğrenci başarısını da etkileyecektir. Buradan yola çıkarak öğretmenlerin öğretme motivasyonlarının önemi yadsınamaz bir gerçektir. Depremi yaşayan öğretmenlerin psikolojik olarak olumsuz etkilendikleri göz önünde bulundurulduğunda öğretme motivasyonlarının da düşük olma ihtimali dikkate alınmalıdır. Bu noktada, olası bir

³¹ Katharina Michaelowa, *Teacher Job Satisfaction, Student Achievement, and The Cost of Primary Education in Francophone Sub-Saharan Africa*, HWWA Discussion Paper, No. 188, *Hamburg Institute of International Economics* (HWWA), Hamburg (2002).

³² Kehr Tittle, "Assessment of teacher learning and development", Patricia A. Alexander - Philip H. Winne (Ed.), *Handbook of Educational Psychology* (USA: Routledge, 2006), 953-980; Helen M. Watt - Paul W. Richardson, "Motivational Factors Influencing Teaching as a Career Choice: Development and Validation of the FIT-Choice Scale", *The Journal of Experimental Education* 75/3 (2007), 167-202.

³³ Linda Evans, *Teacher Morale, Job Satisfaction And Motivation* (London: Paul Chapman Publishing Ltd, 1998).

³⁴ Metin Kırbaç - Fatih Kaya, "Öğretmenlerin Öğretme Motivasyonları ile Öğretmenlik Mesleğine Adanmışlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* (Ö13) (2023), 642-657.

afete hazır olunması adına afet bilinci kazanması istenilen toplumun eğitim çalışmalarında öncelikli görevlilerden birinin öğretmenler olduğu düşünüldüğünde öğretmenlerin deprem farkındalıklarının ve motivasyonlarının düşük olması dikkate değer bir problem olarak görülebilir.

Bu çalışma Hatay'a yeni atanan öğretmenlerle Hatay'da çalışan öğretmenlerin deprem farkındalık düzeyleriyle öğretme motivasyon düzeylerinin karşılaştırmayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda aşağıdaki araştırma soruları üzerinde çalışılacaktır:

1. Hatay'da çalışan ve Hatay'a yeni atanan öğretmenlerin deprem farkındalıkları ne düzeydedir?
2. Hatay'da çalışan ve Hatay'a yeni atanan öğretmenlerin öğretme motivasyonları ne düzeydedir?
3. Hatay'da çalışan ve Hatay'a yeni atanan öğretmenlerin deprem farkındalıkları çeşitli değişkenler arasında anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. Hatay'da çalışan ve Hatay'a yeni atanan öğretmenlerin öğretme motivasyonları çeşitli değişkenler arasında anlamlı farklılık göstermekte midir?
5. Hatay'a yeni atanan öğretmenlerle Hatay'da çalışan öğretmenlerin deprem farkındalık düzeyleri ile öğretme motivasyon düzeylerini arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2. Yöntem

2.1. Araştırma Modeli/Deseni

Bu araştırma Hatay'a yeni atanan öğretmenlerle Hatay'da çalışan öğretmenlerin deprem farkındalık düzeyleriyle öğretme motivasyon düzeylerinin karşılaştırılması amacıyla nicel araştırma yöntemlerinden biri olan ilişkisel tarama modeli ile yürütülmüştür. Bu modelde gerçek bir sebep-sonuç ilişkisi

sağlamamanın yanında bir değişkendeki durumun bilinmesi durumunda diğer değişken hakkında fikir yürütülmesine imkân tanımaktadır³⁵.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2023–2024 eğitim-öğretim yılında Hatay ilinde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi okullarda çalışan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırma örnekleminin seçiminde basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem ile Hatay'ın Antakya, Defne, İskenderun, Kırıkhan, Samandağ ve Yayladağı ilçeleri belirlenmiş olup bu ilçelerde 616 okul olduğu tespit edilmiştir. Bu okullar okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise düzeyindedir. Araştırmada örneklem seçiminde yansızlığı sağlamak amacıyla basit rastgele örnekleme yöntemi kullanılmıştır. İlçelerdeki tüm okulların bulunduğu excel listesi üzerinden rastgele seçim yapılmıştır. Okul seçimlerinde yansızlığı sağlamak için yapay zekâdan faydalanılmıştır. Yapay zekâ ile Excel satırları sorgulatarak rastgele sayılara erişilmiştir. Bunun sonucunda 41 okul seçilmiştir. Araştırmanın örneklemini seçilen okullardaki öğretmenlerden oluşmaktadır.

Araştırmanın 6 ilçeden toplam 420 öğretmen olarak oluşturulan örneklem grubuna ait demografik bilgiler tablo 1'de aktarılmıştır.

Tablo 1

Örneklem Grubuna İlişkin Demografik Bilgiler

Değişkenler	F	%	Toplam
Cinsiyet	Kadın	265	63.1
	Erkek	155	36.9
Yaş	22-29	97	23.1
	30-39	119	28.3
	40-49	127	30.2
	50 ve üzeri	77	18.3
Kıdem yılı	1-2	97	23.1
	3-9	63	15.0
	10-19	128	30.5
	20 ve üzeri	132	31.4

³⁵ Niyazi Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Nobel Yayınevi, 2000).

Çalışılan ilçe	Antakya	147	35.0	420
	Defne	51	12.1	
	Samandağ	58	13.8	
	Yayladağı	27	6.4	
	Kırıkhan	30	7.1	
	İskenderun	107	25.5	
Çalışılan kademe	Okul öncesi	28	6.7	420
	İlkokul	172	41.0	
	Ortaokul	141	33.6	
	Lise	79	18.8	
Deprem geçmişi	Yaşadım	358	85.2	420
	Yaşamadım	62	14.8	

Katılımcıların bilgilerinin yer aldığı Tablo 1. incelendiğinde örneklem grubunun %63.1'ini kadın öğretmenlerin, %36.9'unu erkek öğretmenlerin oluşturduğu görülmektedir. Tabloda 40-49 yaşındaki öğretmenlerin fazla olduğu bununla birlikte kıdem yılı 20 ve üzeri olan öğretmenlerin de ağırlıkta olduğu görülmektedir. Kıdem yılı olarak 1-2 yıl yeni atanan öğretmenleri temsil etmektedir. Geri kalan grup inceleme kolaylığı açısından 10'ar yıllık gruplara bölünmüştür. En fazla katılım Antakya ve İskenderun ilçelerinden, en az katılım Yayladağı ve Kırıkhan ilçelerindendir. Çalışmaya en çok ilkokul öğretmenleri en az okul öncesi öğretmenleri cevap vermiştir. Çalışma grubunda deprem geçmişi olan öğretmenler (%85.2) deprem geçmişi olmayan öğretmenlere (%14.8) göre çoğunluktadır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğretmenlerin deprem farkındalıklarını belirlemek amacıyla Sürdürülebilir Deprem Farkındalık Ölçeği (SDFÖ) ve öğretme motivasyonlarını ölçmek amacıyla Öğretme Motivasyonu Ölçeği (ÖMÖ) kullanılmıştır.

2.3.1. Sürdürülebilir Deprem Farkındalık Ölçeği (SDFÖ)

Genç ve Sözen'in³⁶ geliştirdikleri ölçekte amaç depreme ilişkin farkındalık düzeylerini farklı değişkenlere bağlı ölçmeyi sağlamaktır. Ölçek 3 boyutta 22 maddeden oluşan 5'li Likert tipindedir. Ölçek 4 maddelik "Deprem Yapı İlişkisi", 11 maddelik "Depreme Hazırlık Uygulaması" ve 7 maddelik "Depreme Hazırlık" alt boyutlardan oluşmaktadır³⁷.

Ölçeğin güvenirlik analiz sonuçlarında ölçek iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alpha) .884 şeklinde bulunmuştur³⁸. Ölçekten elde edilebilecek en düşük puan 22 olmakla birlikte en yüksek 110 puan alınmaktadır. Bu çalışmanın verisiyle yapılan güvenirlik analizi sonucunda ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .877 olarak tespit edilmiştir.

2.3.2. Öğretme Motivasyonu Ölçeği (ÖMÖ)

Öğretmen adaylarının içsel ve dışsal öğretme motivasyonlarını ölçmek amacıyla Kauffman ve arkadaşları³⁹ tarafından geliştirilen ölçek Candan ve Gencel⁴⁰ tarafından Türkçeye uyarlanmıştır.

Ölçek, 2 boyut ve 12 maddeden oluşmaktadır ve 6'lı Likert tipinde düzenlenmiştir. Ölçekte olumsuz bir ifadeye yer verilmediği gibi ters puanlanan madde de yoktur. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 72 ve en düşük puan 12'dir. Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .92 olarak belirlenmiştir⁴¹. Bu çalışmanın verisiyle yapılan güvenirlik analizi sonucunda ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .843 olarak tespit edilmiştir.

³⁶ Murat Genç - Erol Sözen, "The Sustainable Scale of Earthquake Awareness, Development, Validity and Reliability Study", *International Electronic Journal of Environmental Education* 11/1 (2021), 24-41.

³⁷ Davut Budak - Neslihan Kandil, "Üniversite Öğrencilerinin Deprem Bilgi Düzeyleri ve Sürdürülebilir Deprem Farkındalık Düzeylerinin Araştırılması: Spor Bilimleri Örneği", *Sportive* 6/2 (2023), 29-40.

³⁸ Genç - Sözen, "The Sustainable Scale..."

³⁹ Douglas F. Kauffman vd., "Validation of the Motivation to Teach Scale", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 40/40 (2011), 279-290.

⁴⁰ Dilek Güzel Candan - İlke Evin Gencel, "Öğretme Motivasyonu Ölçeği'ni Türkçe'ye Uyarlama Çalışması", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 1/36 (2015), 72-89.

⁴¹ Candan - Gencel, "Öğretme Motivasyonu Ölçeği'ni..."

Ölçeğin 7 maddeden oluşan içsel ve 5 maddeden oluşan dışsal motivasyon boyutu olarak iki alt boyutu vardır⁴².

2.4. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında Antakya, Defne, Samandağ ve Yayladağı ilçelerindeki okullarda yüz yüze görüşmeler yapıp veriler katılımcılardan toplanmıştır. İskenderun ve Kırıkhan ilçelerine ulaşım sıkıntıları yaşandığı için ölçek Google formlara aktarılıp veriler dijital yollarla toplanmıştır.

Araştırmadan elde edilen veriler nicel analiz yöntemleri kullanılarak incelenmiştir. Verilerin analizinde SPSS versiyon 23 paket programı kullanılmıştır. Araştırmanın analizine uygun olarak tanımlayıcı ve ilişki arayıcı modelde kullanılan Bağımsız Gruplar T-Testi, Pearson Korelasyon Analizi ve Bağımsız Örneklemeler için Tek Yönlü ANOVA testleri ile ölçüm yapılmıştır. Verilerin normal dağılım göstermesi amacı ile 11 uç değer veri setinden çıkarılmıştır. Uç değerler belirlenmesi için IQR (Interquartile Range) yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde, çeyrekler arası açıklık hesaplanarak, alt sınır ve üst sınır dışında kalan değerler uç değer olarak kabul edilmiştir. Uç değerler çıkarılmadan önce veri setinin Kolmogorov-Smirnov testi ile normal dağılıma uymadığı belirlenmiştir. Ancak uç değerlerin çıkarılması sonrası dağılımın normalleştiği gözlemlenmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkileri daha güçlü ortaya koyduğu için parametrik testler tercih edilmiştir. Analizden elde edilen bulgular, tablolar ve açıklamalar halinde sunulmuştur.

2.5. Araştırmanın Etiği

Araştırma için veri toplama sürecinden önce İstanbul Medeniyet Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'na gerekli başvurular yapılmış olup 26.03.2024 tarihli ve 2024/3 sayılı etik kurul izni alınmıştır. Araştırmaya katılacak olan öğretmenlerden aydınlatılmış onam formu alınmıştır. Mevcut araştırma boyunca "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" göz önünde bulundurularak hareket edilmiştir.

⁴² Candan - Gencel, "Öğretme Motivasyonu Ölçeği'ni..."

3. Bulgular

Bu araştırmada Hatay'a yeni atanan öğretmenlerle Hatay'da çalışan öğretmenlerin deprem farkındalıklarıyla öğretme motivasyon düzeylerinin karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bu karşılaştırmanın yapılabilmesi için nicel verilerden elde edilen istatistiksel çalışmalar ile ilgili bulgular, alt problemler için ayrı ayrı verilmiş olup yorumlamaları yapılmıştır.

Öğretmenlerin kıdem yıllarına göre deprem farkındalık düzeyleri ile öğretme motivasyonları tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2

Hatay'da Çalışan ve Hatay'a Yeni Atanan Öğretmenlerin Deprem Farkındalık ve Öğretme Motivasyonu Düzeyleri

Ölçekler	N	$\bar{X}$	S
Deprem Farkındalık Düzeyleri			
1-2 yıl	97	2.96	.599
3-9 yıl	63	3.14	.602
10-19 yıl	128	3.29	.554
20 ve üzeri	132	3.34	.600
Öğretme Motivasyonu Düzeyleri			
1-2 yıl	97	4.15	.724
3-9 yıl	63	3.99	.949
10-19 yıl	128	3.74	.856
20 ve üzeri	132	3.73	1.00

Tablo 2 incelendiğinde deprem farkındalık düzeyleri açısından bakıldığında, kıdem arttıkça farkındalık düzeyinin de arttığı görülmektedir. 20 ve üzeri yıl çalışan öğretmen grubunun deprem farkındalığı ($\bar{X}$ =3.34) yeni atanan öğretmenlerin deprem farkındalığına ($\bar{X}$ =2.96) göre daha fazladır. Bu durum, deneyimli öğretmenlerin meslekteki tecrübeleri ve yaşanmış deneyimlere dayalı olarak daha yüksek deprem farkındalık düzeyine sahip olabileceğini düşündürmektedir. Tablo 2'ye göre Hatay'a yeni atanan öğretmenlerin motivasyon düzeyleri ($\bar{X}$ =4.15) Hatay'da daha önceden çalışan kıdemli öğretmenlere kıyasla daha yüksektir. Bu bulgular, yeni öğretmenlerin mesleğe daha hevesli

başladıklarını, ancak zamanla öğretme motivasyonlarının azalabileceğini göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin deprem geçmişleri ile deprem farkındalıkları arasındaki farkın T-testi ile incelendiği analiz tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3

Öğretmenlerin Deprem Farkındalıklarının Deprem Geçmişi Değişkenine Göre T-Testi Analizi

Deprem Geçmişi	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Yaşadım	358	3.25	.587	418	3.39	.207
Yaşamadım	62	2.97	.645			

Tablo incelendiğinde depremi yaşayan ve yaşamayan öğretmenlerin deprem farkındalık düzeyleri arasında anlamlı bir farka ulaşılmamıştır ($p>0.05$). Bununla birlikte deprem farkındalıkları ile deprem geçmişleri arasında anlamlı farklılık olmasa da depremi yaşayan öğretmenlerin deprem farkındalıklarının ($\bar{X}=3.25$) yaşamayanlara göre ($\bar{X}=2.97$) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin deprem farkındalık düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre T-Testi analizine tablo 4'te yer verilmiştir.

Tablo 4

Öğretmenlerin Deprem Farkındalık Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Analizi

Deprem Farkındalığı	N	$\bar{X}$	S	sd	T	p
Kadın	265	3.15	.58	418	-2.61	.699
Erkek	155	3.31	.61			

Tablo 4 incelendiğinde kadın öğretmenlerin deprem farkındalık ortalamaları $\bar{X}=3.15$, erkek öğretmenlerin deprem farkındalık ortalamaları $\bar{X}=3.31$ olarak görülmektedir. Kadın ve erkek öğretmenlerin deprem farkındalık düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur. $p>0.05$).

Çalışmaya katılan öğretmenlerin deprem farkındalıklarının kıdem değişkenine göre incelendiği ANOVA analizi tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5 incelendiğinde, öğretmenlerin deprem farkındalık düzeylerinin kıdem değişkenine göre ANOVA analizi sonuçlarında öğretmenlerin kıdemleri ile deprem yapı ilişkisi, depreme hazırlık uygulaması alt boyutlarında ve toplam puanlarda anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Bu tabloya dayanarak LSD testi yapılmıştır.

Öğretmenlerin deprem farkındalıklarının alt boyutlarında kıdem değişkenine göre anlamlı farklılık oluşmasından dolayı hangi boyutlarda fark olduğunu öğrenmek adına LSD testi uygulanmıştır. Sonuçlar tablo 6'da sunulmuştur.

Öğretmenlerin deprem farkındalıklarının kıdem değişkenine göre farklılığı incelenen LSD testi sonuçlarında depreme hazırlık boyutunda kıdemler arası herhangi bir anlamlılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$). Bunun yanında, deprem yapı ilişkisi boyutunda yeni atanan 1-2 yıllık öğretmenler ($=3.72$) ile 10-19 yıllık ($=3.93$) ve kıdemi 20 yılı aşan öğretmen ($=4.06$) grupları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Yine aynı boyutta 3-9 yıl kıdemi olan öğretmenler ($=3.42$) ile daha kıdemli 20 yıl üzeri çalışan öğretmenler ($=4.06$) arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, depreme hazırlık uygulaması boyutunda yeni atanan 1-2 yıllık öğretmenlerin ($=2.32$) deprem farkındalıkları ile 3-9 yıl çalışan ($=3.42$), 10-19 yıl çalışan ($=3.59$) ve 20 yıl üzeri çalışan ($=3.63$) öğretmenler arasında da anlamlı fark olduğu saptanmıştır. Toplam puanlarda 1-2 yıl grubundaki yeni atanan öğretmenler ($=2.97$) ile 10-19 yıl çalışan ($=3.29$) ve yeni atanan 1-2 yıllık öğretmenler ($=2.97$) ile 20 ve üstü yıl çalışan ($=3.35$) kıdemli öğretmenler arasında anlamlı fark olduğu 3-9 yıl çalışan öğretmenler ($=3.14$) ile 20 ve üstü yıl çalışan kıdemli öğretmenler ($=3.35$) arasında anlamlı fark olduğu analiz sonuçları arasındadır ($p>0.05$).

Tablo 5

Öğretmenlerin Deprem Farkındalıklarının Kıdem Değişkenine Göre ANOVA Analizi

Boyutlar	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p
Deprem Yapı İlişkisi	Gruplar arası	7.145	3	3.382	5.118	.002
	Gruplar içi	193.603	416	.465		
	Toplam	200.748	419			
Depreme Hazırlık Uygulaması	Gruplar arası	18.519	3	6.173	11.689	.000
	Gruplar içi	219.696	416	.528		
	Toplam	238.215	419			
Depreme Hazırlık	Gruplar arası	2.441	3	.814	1.654	.176
	Gruplar içi	204.596	416	.492		
	Toplam	207.038	419			
Toplam	Gruplar arası	9.392	3	3.131	9.093	.000
	Gruplar içi	143.215	416	.344		
	Toplam	152.607	419			

Tablo 6

Öğretmenlerin Deprem Farkındalıklarının Kıdem Değişkenine Göre LSD Testi Sonuçları

Boyutlar	N	$\bar{X}$	Kıdem	1-2	3-9	10-19	20 ve üzeri
Deprem Yapı İlişkisi	97	3.72	1-2	-		*	*
	63	3.83	3-9		-		*
	128	3.93	10-19			-	
	132	4.06	20 ve üzeri				-
Depreme Hazırlık Uygulaması	97	3.10	1-2	-	*	*	*
	63	3.42	3-9		-		
	128	3.59	10-19			-	
	132	3.63	20 ve üzeri				-
Depreme Hazırlık	97	2.32	1-2	-			
	63	2.32	3-9		-		
	128	2.45	10-19			-	
	132	2.49	20 ve üzeri				-
Toplam	97	2.97	1-2	-		*	*
	63	3.14	3-9		-		*
	128	3.29	10-19			-	
	132	3.35	20 ve üzeri				-

*p < .05

Yapılan araştırmada öğretmenlerin deprem farkındalıkları ile çalıştıkları ilçe arasında anlamlı bir fark olup olmadığının incelendiği ANOVA analizine tablo 7'de yer verilmiştir.

Tablo 7

Öğretmenlerin Deprem Farkındalıklarının Çalışılan İlçe Değişkenine Göre ANOVA Analizi

Boyutlar	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p
Deprem Yapı İlişkisi	Gruplar arası	7.697	5	1.539	3.301	.006
	Gruplar içi	193.052	414	.466		
	Toplam	200.748	419			
Depreme Hazırlık Uygulaması	Gruplar arası	9.075	5	1.815	3.279	.006
	Gruplar içi	229.140	414	.553		
	Toplam	238.215	419			
Depreme Hazırlık	Gruplar arası	3.104	5	.621	1.260	.280
	Gruplar içi	203.934	414	.493		
	Toplam	207.038	419			
Toplam	Gruplar arası	4.483	5	.897	2.506	.030
	Gruplar içi	148.124	414	.358		
	Toplam	152.607	419			

Araştırmada, öğretmenlerin deprem farkındalıklarının çalıştıkları ilçe değişkenine göre yapılan ANOVA analiz sonuçlarında, öğretmenlerin çalıştıkları ilçeler ile deprem farkındalıkları alt boyutlarında farka rastlanmıştır. Bu bağlamda, deprem yapı ilişkisi, depreme hazırlık uygulaması alt boyutlarında ve toplam puanlarda anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Depreme hazırlık alt boyutundan anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p > 0.05$). Bu tabloya dayanarak LSD testi yapılmıştır.

Tablo 8

Öğretmenlerin Deprem Farkındalıklarının Çalışılan İlçe Değişkenine Göre LSD Testi Sonuçları

Boyutlar	N	$\bar{X}$	Çalışılan İlçe	Antakya	Defne	Saman- dağ	Yayla- dağı	Kırıkhan	İskenderun
Deprem Yapı İlişkisi	147	3.80	Antakya	-					*
	51	3.97	Defne		-				
	58	3.81	Saman- dağ			-			*
	27	3.82	Yayla- dağı				-		*
	30	3.84	Kırıkhan					-	*
	107	4.12	İskenderun						-
Depreme Hazırlık Uygulaması	147	3.36	Antakya	-	*				*
	51	3.61	Defne		-			*	
	58	3.55	Saman- dağ			-		*	
	27	3.58	Yayla- dağı				-	*	
	30	3.08	Kırıkhan					-	*
	107	3.57	İskenderun						-
Depreme Hazırlık	147	2.43	Antakya	-					
	51	2.31	Defne		-				
	58	2.35	Saman- dağ			-			
	27	2.54	Yayla- dağı				-		
	30	2.23	Kırıkhan					-	
	107	2.50	İskenderun						-
Toplam	147	3.15	Antakya	-					*
	51	3.26	Defne		-			*	
	58	3.22	Saman- dağ			-			

27	3.30	Yayla- dağı	-	*
30	2.95	Kırıkhan	-	*
107	3.33	İskende- run	-	-

*p<.05

Öğretmenlerin deprem farkındalıklarının çalıştıkları ilçe değişkenine göre anlamlı farklılık oluşmasından dolayı hangi boyutlarda ve hangi ilçeler arasında fark olduğunu öğrenmek adına LSD testi uygulanmıştır. Sonuçlar tablo 8'de aktarılmıştır.

Öğretmenlerin deprem farkındalıklarının çalışılan ilçe değişkenine göre LSD testi sonuçlarında depreme hazırlık boyutunda ilçeler arası anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$). Deprem yapı ilişkisi alt boyutunda İskenderun ($\bar{X}=4.12$) ile Defne ($\bar{X}=3.97$) ilçeleri arasında anlamlı fark olmadığı, buna karşın İskenderun ilçesi ($\bar{X}=4.12$) ile Antakya ($\bar{X}=3.80$), İskenderun ($\bar{X}=4.12$) ile Samandağ ($\bar{X}=3.81$), İskenderun ($\bar{X}=4.12$) ile Yayladağı ($\bar{X}=3.82$) ve İskenderun ($\bar{X}=4.12$) ile Kırıkhan ($\bar{X}=3.84$) ilçeleri arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Depreme hazırlık uygulaması alt boyutunda Kırıkhan ilçesi ($\bar{X}=3.08$) ile Defne ($\bar{X}=3.61$), Kırıkhan ($\bar{X}=3.08$) ile Samandağ ($\bar{X}=3.55$), Kırıkhan ($\bar{X}=3.08$) ile Yayladağı ($\bar{X}=3.58$) ve Kırıkhan ($\bar{X}=3.08$) ile İskenderun ($\bar{X}=3.57$) ilçeleri arasında anlamlı fark olduğu, Antakya ($\bar{X}=3.36$) ile Defne ($\bar{X}=3.61$) ve Antakya ($\bar{X}=3.36$) ile İskenderun ($\bar{X}=3.57$) ilçesi ile anlamlı fark oluşturduğu ortaya çıkmıştır. Toplam puanlarda İskenderun ($\bar{X}=3.33$) ilçesinin Antakya ($\bar{X}=3.15$) ve Kırıkhan ($\bar{X}=2.95$) ile, Kırıkhan ($\bar{X}=2.95$) ilçesinin Defne ($\bar{X}=3.26$) ve Yayladağı ($\bar{X}=3.30$) ile anlamlı fark oluşturduğu saptanmıştır.

Çalışmadaki öğretmenlerin öğretme motivasyonlarının deprem geçmişi göre anlamlılığını analiz eden T-testi sonuçları tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9

Öğretmenlerin Öğretme Motivasyonlarının Deprem Geçmişi Değişkenine Göre T-Testi Analizi

Deprem Geçmişi	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Yaşadım	358	3.85	.918	418	-1.13	.235
Yaşamadım	62	3.99	.838			

$p < 0.05$

Öğretmenlerin öğretme motivasyonu deprem geçmişi değişkenine göre T-Testi ile analiz edildiğinde kadın ve erkek öğretmenlerin öğretme motivasyonları arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0.05$). Bu analiz sonucuna bağlı olarak, depremi yaşamayan öğretmenlerin motivasyonu üzerinde bir etkisi olmadığı söylenebilir.

Katılımcıların öğretme motivasyonu ile cinsiyet değişkenine göre farklılığın incelendiği T-testi analizi tablo 10’da aktarılmıştır.

Tablo 10

Öğretmenlerin Öğretme Motivasyon Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Analizi

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kadın	265	3.93	.888	418	1,72	.624
Erkek	155	3.77	.933			

$p < 0.05$

Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin öğretme motivasyonu düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre T-Testi sonuçları incelendiğinde kadın ve erkek öğretmenlerin öğretme motivasyon düzeyleri arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Kadın öğretmenlerin öğretme motivasyon ortalamalarının ($\bar{X} = 3.93$) erkek öğretmenlerin öğretme motivasyon ortalamalarının ise ($\bar{X} = 3.77$) olduğu saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin öğretme motivasyonlarının kıdem değişkenine göre ANOVA analiz sonuçları tablo 11’de yer almaktadır.

Katılımcıların Kıdem değişkenine göre öğretme motivasyonu puan ortalamalarının alt boyutları $p < 0.05$ 'e göre analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda öğretme motivasyonu ölçeği alt boyutlarında ve toplam puanlarda kıdem değişkeninin anlamlı fark oluşturduğu anlaşılmıştır. Buna bağlı olarak öğretmenlerin kıdemlerinin öğretme motivasyonu alt grupları ile farklarını incelemek amacıyla LSD testi yapılmıştır. Öğretmenlerin öğretme motivasyonlarının kıdemlerine göre anlamlı farklılık oluşturduğu görüldüğünden dolayı hangi boyutlar ve kıdemler arası fark olduğunu görebilmek adına LSD testi uygulanmıştır. Sonuçlar tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 11

Öğretmenlerin Öğretme Motivasyonlarının Kıdem Değişkenine Göre ANOVA Analizi

Boyutlar	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p
İçsel Motivasyon	Gruplar arası	7.851	3			
	Gruplar içi	427.207	416	2.617	2.548	.055
	Toplam	435.058	419	1.027		
Dışsal Motivasyon	Gruplar arası	28.005	3			
	Gruplar içi	377.224	416	9.335	10.295	.000
	Toplam	405.229	419	.907		
Toplam	Gruplar arası	13.626	3			
	Gruplar içi	331.239	416	4.542	5.704	.001
	Toplam	344.865	419	.796		

Tablo 12

Öğretmenlerin Öğretme Motivasyonlarının Kıdem Değişkenine Göre LSD Testi Sonuçları

Boyutlar	N	$\bar{X}$	Kıdem	1-2	3-9	10-19	20 ve üzeri
İçsel Motivasyon	97	4.39	1-2	-			
	63	4.17	3-9		-		
	128	4.03	10-19			-	

	132	4.09	20 ve üzeri			-
	97	3.84	1-2	-	*	*
Dışsal	63	3.76	3-9	-	*	*
Motivasyon	128	3.34	10-19		-	
	132	3.23	20 ve üzeri			-
	97	4.16	1-2	-	*	*
	63	4.00	3-9	-		
Toplam	128	3.74	10-19		-	
	132	3.73	20 ve üzeri			-

*p < .05

Tablo 12’de öğretmenlerin kıdem değişkeninin öğretme motivasyonları alt boyutlarından içsel motivasyon boyutunda kıdemler arası herhangi bir fark bulunmamıştır. Dışsal motivasyon alt boyutunda 1-2 yıl ($\bar{X}$ =3.84) tecrübesi olan öğretmenler ile 10-19 yıl ($\bar{X}$ =3.34) ve 20 üzeri ($\bar{X}$ =3.23) yıl tecrübesi olan öğretmen grupları arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür. Buna ek olarak 3-9 ($\bar{X}$ =3.76) yıl deneyimi olan öğretmenlerin de 10-19 yıl ($\bar{X}$ =3.34) ve 20 üzeri ($\bar{X}$ =3.23) yıl deneyimi olan öğretmenlerle anlamlı farklılık olduğu analiz sonuçlarında yer almıştır. Ortalama puanlara bakıldığında kıdem arttıkça öğretme motivasyonunun düştüğü gözlemlenmiştir. Toplam puanlarda alt boyutlarla paralel şekilde, 1-2 yıl ($\bar{X}$ =4.16) deneyimi olan öğretmenlerin 10-19 ($\bar{X}$ =3.74) ve 20 üzeri ($\bar{X}$ =3.73) yıl deneyimi olan öğretmen grupları ile anlamlı fark oluşturduğu görülmektedir ($p<0.05$).

Hatay’a yeni atanan öğretmenlerle Hatay’da çalışan öğretmenlerin depresyon farkındalıklarıyla öğretme motivasyon düzeylerinin karşılaştırıldığı Pearson Correlation analizi sonuçları tablo 13’te yer almaktadır.

Tablo 13

Deprem Farkındalıkları ile Öğretme Motivasyonuna İlişkin Pearson Correlation Analizi

Değişkenler	Deprem Farkındalığı	Öğretme Motivasyonu
Deprem Farkındalığı	-	.163*

Öğretme Motivasyonu

.163*

-

*p<.05

Öğretmenlerin deprem farkındalıkları ile öğretme motivasyonları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan Pearson korelasyon analizi, deprem farkındalıkları ile öğretme motivasyonları arasında pozitif yönde, zayıf ve anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir ($r=0.163$, $p<0.001$).

4. Tartışma ve Sonuç

Depremler doğal afet grubunda olmasına rağmen tedbir alındığı takdirde zarar vericiliği ciddi oranda önlenebilen bir doğa olayıdır. Türkiye de depremle etkilenen kuşakta yer almaktadır. Hatay'da 6 Şubat 2023'te yaşanan felaket ile insanların depreme ne kadar hazırlıksız olduğu ve insanları etkileme boyutunun ne kadar büyük olduğu gözler önüne serilmiştir. Bu nedenle farkındalığın en iyi yayılabileceği yer olan okullarda eğitim yolu ile depreme hazırlıklı olmak oldukça önemlidir. Bu çalışmada Hatay'a yeni atanan öğretmenlerle Hatay'da çalışan öğretmenlerin deprem farkındalıkları ile öğretme motivasyonları arasındaki ilişkiye dayalı bir çalışma sunulmuştur.

Araştırmanın bulgularında, Hatay'da çalışan öğretmenlerin deprem farkındalık ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının Hatay'a yeni atanmış öğretmenlerin ölçekten aldıkları puan ortalamalarından fazla olduğu görülmüştür. Buna dayanarak, Hatay'da çalışan öğretmenlerin Hatay'a yeni atanan öğretmenlere kıyasla deprem farkındalıklarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buradan, kıdemin arttıkça deprem farkındalığının da arttığı sonucu çıkarılabilir. Tekin ve Dikmenli⁴³ örneklem grubu sınıf öğretmeni adaylarının olduğu çalışmalarında afet bilinci algı düzeyi ölçeğinden, ölçeğin alt boyutlarından afet eğitimi bilinci algısına yüksek düzeyde, afet öncesi bilinci algısına yüksek düzeyde, yanlış afet bilinci algısına ve genel afet bilinci algısına yüksek düzeyde, afet sonrası bilinci algısına ise orta düzeyde sahip oldukları bulgusunu elde etmiştir. Bu çalışma mevcut çalışmayı destekler niteliktedir.

⁴³ Özgür Tekin - Yurdal Dikmenli, "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Afet Bilinci Algısı Ve Deprem Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi", *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 7/1 (2021), 258-271.

Hatay’a yeni atanmış öğretmenlerin öğretme motivasyonu ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının Hatay’da çalışan öğretmenlerin aynı ölçekten aldıkları puan ortalamalarından fazla olduğu görülmüştür. Hatay’a yeni atanan öğretmenlerin öğretme motivasyonlarının Hatay’da çalışan kıdemli öğretmenlere oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bağlamda yıllar geçtikçe öğretme motivasyonunda azalma olduğu, mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin öğretme isteklerinin kıdemli öğretmenlere kıyasla fazla olduğu söylenebilir. Buradan, deprem bölgesinde var olan zorlu koşulların, yeni atanan öğretmenlerin motivasyonlarını düşürmediği yorumu da yapılabilir. Kırbaç ve Kaya’nın⁴⁴ öğretmenlerin öğretme motivasyon düzeyleri ile mesleğe adanmışlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında örneklem grubundaki öğretmenlerin öğretme motivasyonlarının orta düzeyde olduğunu tespit etmiş; bunun sebeplerinden birinin öğretmenliğin diğer meslek gruplarına oranla sosyal ve ekonomik anlamda daha kısıtlı olmasının düşünölebileceğini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin deprem farkındalıklarının deprem geçmişlerine göre analizi yapıldığında depremi yaşayanlarla yaşamayanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı keşfedilmiştir. Buradan, Türkiye’nin deprem ülkesi olması ve bu ülkede yaşayan insanların depremlerin yıkıcılığına şahit olmaları deprem geçmişine bakılmaksızın iki grubu da etkilediği yorumu yapılabilir. Mevcut çalışmanın aksine; Öztürk⁴⁵, sınıf öğretmeni adaylarının deprem deneyimleri üzerine yaptığı araştırmanın bulgularından birinde deprem geçmişi ile deprem farkındalıkları arasından anlamlı fark bulmuştur. Bunu da öğretmen adaylarının deprem geçmişi olmalarına rağmen olası bir depreme hazır olmadıklarını ve katılımcıların okulda gerçekleştirecek bir deprem olduğunda öğrencilere nasıl önderlik etmeleri gerektiğini bilmedikleri şeklinde yorumlamıştır.

Araştırma bulgularında deprem farkındalığının cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Bu bulguya dayanarak deprem gerçeğinin herkes tarafından bilindiği, depremin herkesçe kabul edildiği ve herkesi az ya da çok etkilediği buna dayanarak deprem bilgisinin kadın öğretmenlerde veya erkek öğretmenlerde farklılaşmadığı sonucu çıkarılabilir.

⁴⁴ Kırbaç - Kaya, “Öğretmenlerin Öğretme Motivasyonları...”

⁴⁵ Öztürk, “Sınıf Öğretmeni Adaylarının...”

Türksever⁴⁶ öğretmen adaylarının deprem farkındalıklarını çeşitli değişkenlere göre incelediği çalışmasında benzer bulgulara rastlamış, öğretmen adaylarının cinsiyetleri ile deprem farkındalıkları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Analiz sonuçlarında kıdem değişkeni ile deprem farkındalığı ölçeğinin alt boyutlarından deprem yapı ilişkisi boyutunda 1-2 yıllık öğretmenlerin 10-19 yıllık ve 20 üzeri yıllık öğretmen gruplarıyla anlamlı fark oluşturduğunu, yeni atanan öğretmenlerin kıdemli öğretmenlere oranla deprem farkındalıklarının daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Aynı şekilde 3-9 yıllık öğretmenlerle 20 ve üzeri yıl çalışan öğretmenler arasında da anlamlı fark çıkmıştır. Bu grupta da daha kıdemli öğretmenlerin deprem farkındalıklarının yüksek olduğu görülmüştür. Kıdem arttıkça deprem yapı ilişkisi farkındalığının da arttığı gözlenmiştir. Depreme hazırlık uygulaması boyutunda 1-2 yıllık yeni atanan öğretmenler ile 3-9 yıl çalışan, 10-19 yıl çalışan ve 20 üzeri yıl çalışan öğretmen gruplarıyla anlamlı fark oluşturduğu tespit edilmiştir. Bu boyutta da kıdemli öğretmenlerin farkındalıkları yüksek çıkmıştır. Bu da Hatay'da daha önceden çalışan kıdemli öğretmenlerin depreme hazırlık uygulamalarında neler yapılabileceğini, olası bir deprem için nasıl hazırlanabileceklerini bildiklerini gösterebilir. Alt boyutlardan depreme hazırlık boyutunda kıdem değişkeni ile aralarında herhangi bir anlamlı fark bulunmamıştır. Deprem farkındalığı alt boyutları puanlarına bakarak, kıdemli öğretmenlerin Hatay'da yaşanan deprem felaketine şahit olmalarıyla ve yeni atanan öğretmenlerin yeni gelip çalıştıkları ildeki yaşanan felaket boyutunun büyüklüğüyle yüzleşmeleri üzerine kıdem yılı fark etmeksizin tüm grupların olası bir depreme hazır olmadıkları, kendilerini güvende hissetmedikleri sonucu çıkarılabilir. Literatürde öğretmenlerin kıdem değişkenine göre deprem bilgi düzeylerini ölçen bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Çalışılan ilçe bazında öğretmenlerin deprem farkındalıkları deprem yapı ilişkisi alt boyutuna göre incelendiğinde İskenderun ilçesinin Antakya, Samandağ, Yayladağı ve Kırıkhan ilçeleri ile arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Bu bulguya göre en çok yıkımın başta Antakya olmak üzere, Defne, Samandağ ve Kırıkhan'da gerçekleştiği de göz önünde bulundurulunca İskenderun ilçesinin olası bir depremde nasıl davranması gerektiğini diğer ilçelere

⁴⁶ Türksever , "Öğretmen Adaylarının Deprem..."

kıyasla daha iyi bildiği söylenebilir. Depreme hazırlık uygulaması boyutu ile ilçeler analiz edildiğinde İskenderun'un Antakya ve Kırıkhan ile anlamlı fark oluşturduğu görülmüş olup Kırıkhan'ın Defne, Samandağ ve Yayladağı ilçeleriyle anlamlı fark oluşturduğu görülmektedir. İlçelerin depreme hazırlık boyutu incelendiğinde herhangi bir anlamlı fark bulunamamıştır. Çalışılan ilçe bazında deprem farkındalık puan ortalaması en yüksek ilçe Yayladağı daha sonra İskenderun, Antakya, Samandağ, Defne şeklinde sıralanmıştır. En düşük puan ortalamasına sahip olan ilçe ise Kırıkhan'dır. Buradan yapılabilecek çıkarım incelenen 6 ilçede Kırıkhan'daki öğretmenlerin olası bir depreme karşı kendilerini güvende hissetmediklerini, yaşadıkları şehrin ve ülkenin depreme hazır olmadığını düşündüklerini gösterebilir. 6 Şubat 2023'te Hatay'da yaşanan deprem felaketi sonucunda en fazla hasar alan Antakya, Defne, Samandağ ve Kırıkhan'da yaşanan ağır yıkıma şahit olmaları sebebiyle öğretmenlerin yaşadıkları şehrin, ülkenin olası bir depreme hazır olmadıklarını düşündükleri söylenebilir.

Katılımcıların deprem geçmişi ile öğretme motivasyonları arasındaki fark incelendiğinde herhangi anlamlı bir fark bulunamamıştır. Öğretme motivasyonu puan ortalamalarına bakıldığında depremi yaşamayan grubun öğretme motivasyonunun yaşayan gruba oranla daha fazla olduğu görülmektedir. Dikmen⁴⁷, araştırmasında elde ettiği sonuca göre öğretmenlerin dışsal motivasyonunu olumsuz etkileyen sebepler arasında olumsuz çalışma koşulları, ekonomik problemler, okul şartlarının yetersizliğinin sayılabileceğini belirtmiştir. Çalışmanın bulgularına paralel olarak öğretmenleri etkileyen sebepler arasında deprem bölgesinde yaşayan öğretmenlerin ekonomik anlamda zarar görmeleri ve depremin yarattığı zorlu koşullarla yüz yüze gelmeleri motivasyonlarını etkilediği söylenebilir.

Benzer şekilde öğretmenlerin cinsiyet değişkeni ile öğretme motivasyonlarına bakıldığında fark görülmemiştir. Tuncer ve Dikmen⁴⁸, öğretmen adaylarının depresyon düzeyleriyle mesleklerine karşı tutumları ve öğretme

⁴⁷ Melih Dikmen, "Öğretmen Adaylarının Öğretme Motivasyonu: Bir Karma Yöntem Çalışması", *e-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi* 8 (2021), 213-232.

⁴⁸ Melih Dikmen - Murat Tuncer, "Öğretmen Adaylarının Depresyon Düzeyleri, Öğretme Motivasyonları ve Mesleğe Karşı Tutumlarının İncelenmesi", *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science* 11/2 (2021), 401-410.

motivasyonlarını inceledikleri çalışmalarında cinsiyet değişkenine bağlı anlamlı bir fark oluşmadığını aktarmışlardır. Bulgular mevcut çalışma ile paralellik göstermektedir. Bir başka çalışmada Dikmen⁴⁹ ise öğretmen adaylarının öğretme motivasyonunu incelediği karma bir çalışmada katılımcıların cinsiyetlerine göre öğretme motivasyonunun erkek araştırmacıların lehine anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulgusuna varmıştır. Bu çalışma bulguları mevcut çalışma bulguları ile farklılık arz etmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin kıdemleri ile öğretme motivasyonları ölçüldüğünde dışsal motivasyon alt boyutunda anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Analiz sonucunda 1-2 yıllık öğretmenler ile 10-19 yıllık öğretmenler ve 20 üzeri yıl çalışan öğretmenlerin öğretme motivasyonları arasında anlamlı fark elde edilmiş, yeni atanan öğretmenlerin öğretme motivasyonlarının kıdemli öğretmenlere göre daha fazla olduğu görülmüştür. Benzer şekilde 3-9 yıllık öğretmenler ile 10-19 yıllık öğretmenler ve 20 üzeri yıl çalışan öğretmenlerin öğretme motivasyonları arasında anlamlı fark olduğu görülmüştür. 3-9 yıl çalışan öğretmenlerin dışsal motivasyon puan ortalamaları 10-19 yıllık ve 20 üzeri yıl çalışan öğretmenlere oranla daha fazladır. Bu sonuca bakarak, daha kıdemli öğretmenlerin alanlarından fazla kariyer hedeflemedikleri, öğretmenlikten herhangi bir maddi getiri beklemedikleri, ödüle dayalı çalışmadıkları düşünülebilir. Mevcut çalışmanın aksine, Kırbaç ve Kaya'nın⁵⁰ öğretmenlerin mesleklerine adanmışlıkları ve öğretme motivasyonlarını ölçtükleri araştırmalarında, katılımcı öğretmenlerin öğretme motivasyonları ile kıdemleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamamıştır. Bu çalışma ile mevcut çalışmanın örtüşmemesinde deprem bölgesinde çalışmanın etkilerinden bahsedilebilir. Deprem bölgesinde çalışmanın öğretme motivasyonunu etkilediği söylenebilir. En yüksek öğretme motivasyonuna sahip grubun 1-2 yıllık yani yeni atanan öğretmenler olması kıdemli öğretmenler üzerinde afetin getirmiş olduğu olumsuz psikolojik durumların etkisini düşündürmektedir. Buna bağlı olarak afet bölgesindeki kurumsal destek mekanizmalarının yeterli düzeyde olmadığı çıkarımı yapılabilir. Öğretmenlerin etki gruplarının büyüklüğü hatırlanarak, afet bölgelerinde

⁴⁹ Dikmen, "Öğretmen Adaylarının Öğretme..."

⁵⁰ Kırbaç - Kaya, "Öğretmenlerin Öğretme Motivasyonları..."

öğretmenlere verilecek psikolojik destek çalışmaları sayesinde afetten etkilenen toplumun toparlanma hızlarının da pozitif yönde hızlanacağı söylenebilir.

Hatay'a yeni atanmış öğretmenlerle Hatay'da çalışan öğretmenlerin deprem farkındalıkları ile öğretme motivasyonlarının karşılaştırıldığı analizde pozitif yönde zayıf anlamlılık bulunmuştur. Bu sonucuna dayanarak öğretmenlerin deprem farkındalığının arttıkça öğretme motivasyonlarının az da olsa arttığı çıkarımı yapılabilir. Bilinç düzeyi artan öğretmenlerin kendilerini motive edici yönlerinin de geliştiği ve bilgilerini paylaşmaya daha iyi odaklanabildikleri söylenebilir. Bunun yanı sıra, farkındalığı yüksek öğretmenlerin öğretme motivasyonlarının yüksek olduğu göz önünde bulundurulduğunda ekstrem durumlar ile baş edebilme becerilerinin yüksek olduğu sonucu çıkarılabilir. Literatürde deprem farkındalığı ile öğretme motivasyonunun karşılaştırıldığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu durum göz önünde bulundurularak çalışmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Okullarda eğitim öğretim yılı içerisinde 1 kereye mahsus yapılan tatbikatlar öğrencilerin afetler hakkında bilinçlenmesi ve afet anında gerçekleştirilen otomatik davranışların doğruluğunu artırması konusunda yeterli değildir. Teorik bilginin uygulamada da hayata geçirilebilmesi adına birden fazla uygulanması gerektiği düşünülmektedir. Bu sebeple okullarda gerçekleştirilen tatbikat sayılarının artırılması önerilmektedir.

Afet ile karşı karşıya gelmiş öğretmenlerin içsel motivasyonlarını ve böylece verimliliğini artırmak amacıyla hizmet içi eğitimler çeşitlendirilip deprem bölgesi özelinde öğretmenler için spesifik eğitimler eklenebilir. 2023 Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Raporu'nda ⁵¹ yer alan Türkiye Afet Stratejisi'ndeki Türkiye Afet Risk Azaltma Planı kapsamında öğretmen eğitimlerine yer verilip yaygınlaştırma politikaları izlenebilir. Ayrıca, Türkiye Afet Sonrası İyileştirme Planı içerisinde öğretmenlere eğitimde kullanabilecekleri yeni yöntem ve eğitim teknolojileri hakkında destek sağlanabilir. Sivil Toplum Kuruluşları ile iş birliği yapılarak bu planda öğretmenlere yer verilip öğretmenlerin düzenli aralıklarla psikolojik sağlamlıkları desteklenebilir.

⁵¹ Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023 Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Raporu, Erişim 23 Şubat 2024.

Durmuş, Kınacı ve Kuruyer⁵² yaptıkları çalışmalarında eğitim hizmetleri kapsamında afet müzeleri kurulması önerisinde bulunmuşlardır. Toplum hafızasını canlı tutmak ve bilinçlendirmeyi yaygınlaştırmak adına sınıf dışı etkinliklerden müze eğitimi olarak yapılabilecek bu etkinlikler öğretmenler için öğretme ortamlarını zenginleştirmek ve verimli hale getirmek adına kullanılabilir.

Depremelerin yıkıcı etkileriyle pek çok kez acı şekilde yüzleşildiği gerçeği göz önünde bulundurulunca depreme karşı hazırlık yapmanın önemi bir kez daha gündeme gelmektedir. Depremlerin gerçekleşeceği önceden tahmin edilemese de zararlarını en aza indirmek mümkündür. Bu da ancak farkındalık sayesinde depreme karşı hazırlık yaparak olabilir. Bu hususta farkındalığı yaymada en önemli etkenin eğitimin temsilcileri öğretmenler olduğu düşünülünce öğretmenlerin deprem farkındalıkları ile öğretme motivasyonlarını ölçmek kıymetli hale gelmektedir. Literatüre bakıldığında deprem farkındalığı ile öğretme motivasyonunu inceleyen başka bir çalışma ile karşılaşmamıştır. Bu yönden, mevcut çalışmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Buna ek olarak, afetlere zemini olan bir ülkede afet bilincini yaygınlaştırmak ve afetlerin yaratacağı hasarı en aza indirmek adına yapılacak araştırmaların devamlılığı, afetlere hazır olmayı gündemde tutacağını ve her bir çalışmanın hatırlatıcı olacağını düşündürmektedir. Yapılan çalışma diğer çalışmaların aksine yeni atanan öğretmenler ve kıdemli öğretmenlerin afet bilinci ile öğretme motivasyonunu karşılaştırmaktadır. Alanda bu iki grup ile afet konusunda çalışan başka çalışmaya rastlanmamaktadır. Bu anlamda yapılan çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı söylenebilir.

Kaynakça

- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), "Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü" (Erişim 16 Aralık 2024).
- Altay, Sibel, *İlköğretimde Sosyal Bilgiler Dersinde Depremle İlgili Konuların İrdelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 2008).

⁵² Emine Durmuş, Mehmet Kemal Kınacı ve Deniz Kuruyer, "Afet Eğitiminde Coğrafi Bir Miras Olarak Afet Müzeleri", *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)* 53 (2024), 185-203.

- Arslan, Kevser vd., “Ortaokul Öğrencilerine Yönelik Deprem Okuryazarlığı Ölçeği Geliştirme Çalışması”, *Türk Coğrafya Dergisi* 83 (2023), 163-178.
- Ayık, Ahmet - Ataş, Öznur, “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile Öğretme Motivasyonları Arasındaki İlişki”, *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 4/1 (2014), 25-43.
- Baltaş, Zuhal - Baltas, Acar, Stres Ve Başa Çıkma Yolları (İstanbul: Remzi Kitabevi, 2008).
- Bikar, Soon Singh vd., “Social Sustainability of Post-Disaster: How Teachers Enable Primary School Students to be Resilient in Times of Ranau Earthquake”, *Sustainability* 13/13 (2021), 7308
- Bilen, Elif - Polat, Merve, “Öğretmen Adaylarının Deprem Farkındalığına İlişkin Görüşleri”, *Türk Deprem Araştırma Dergisi* 4/1 (2022), 155-173.
- Budak, Davut - Kandil, Neslihan, “Üniversite Öğrencilerinin Deprem Bilgi Düzeyleri ve Sürdürülebilir Deprem Farkındalık Düzeylerinin Araştırılması: Spor Bilimleri Örneği”, *Sportive* 6/2 (2023), 29-40.
- Candan, Dilek Güzel - Gencel, İlke Evin, “Öğretme Motivasyonu Ölçeği’ni Türkçe’ye Uyarlama Çalışması”, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 1/36 (2015), 72-89.
- Cin, Mustafa, “Sınıf öğretmeni Adaylarının Doğal Afetler ile İlgili Yanılgıları”, *Marmara Coğrafya Dergisi* 22 (2010), 70-81.
- Cvetković, Vladimir M. vd., “Knowledge and Perception of Secondary School Students in Belgrade About Earthquakes as Natural Disasters”, *Polish Journal of Environmental Studies* 24/4 (2015), 77-85.
- De Jesus, Saul Neves - Lens, Willy, “An Integrated Model for The Study of Teacher Motivation”, *Applied Psychology: An International Review* 54/1 (2005), 119-134.
- Deci, Edward L. - Ryan, Richard M., *Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior* (New York: Springer, 1985).
- Dikmen, Melih - Tuncer, Murat, “Öğretmen Adaylarının Depresyon Düzeyleri, Öğretme Motivasyonları ve Mesleğe Karşı Tutumlarının İncelenmesi”,

Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science 11/2 (2021), 401-410.

Dikmen, Melih, "Öğretmen Adaylarının Öğretme Motivasyonu: Bir Karma Yöntem Çalışması", *e-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi* 8 (2021), 213-232.

Dölek , *Afetler ve Afet Yönetimi*; Johnston, David vd., "Preparing Schools for Future Earthquakes in New Zealand: Lessons From an Evaluation of a Wellington School Exercise", *The Australian Journal of Emergency Management* 26/1 (2011), 24-30.

Dölek, İskender, *Afetler ve Afet Yönetimi* (Ankara: Pegem Akademi, 2019).

Dölek, İskender, *Afetler ve Afet Yönetimi*. (Ankara: Pegem Akademi, 2021).

Durmuş, Emine - Mehmet Kemal Kınacı - Deniz Kuruyer. "Afet Eğitiminde Coğrafi Bir Miras Olarak Afet Müzeleri", *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)* 53 (2024), 185-203.

Emaliyawati, Etika vd., "The Effect of Disaster Education of Increasing Earthquake Disaster Preparedness: A Narrative Review", *Jurnal Keperawatan Komprehensif (Comprehensive Nursing Journal)* 8/4 (2022), 568-576.

Erden, Gülsen - Gürdil, Gökçe, "Savaş Yaşantılarının Ardından Çocuk ve Ergenlerde Gözlenen Travma Tepkileri ve Psiko-Sosyal Yardım Önerileri", *Türk Psikoloji Yazıları* 12/24 (2009), 1-13

Erden, Gülsen vd., "Çocuklar ve Ergenlerde Travmatik Yaşantılar ve Başetme", *Afetlerde Psikososyal Hizmetler Birliği Psikososyal Uygulamalar Katılımcı Kitabı* (2011), 97-141.

Erkmen, Nurettin - Mustafa Çetin. "Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Stresle Başa Çıkma Tarzlarının Bazı Değişkenlerle İlişkisi". *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19 (2008), 231-242.

Evans, Linda, *Teacher Morale, Job Satisfaction And Motivation* (London: Paul Chapmen Publishing Ltd, 1998).

Genç, Murat - Sözen, Erol, "The Sustainable Scale of Earthquake Awareness, Development, Validity and Reliability Study", *International Electronic Journal of Environmental Education* 11/1 (2021), 24-41.

- Guay, Frédéric vd., “Application of Exploratory Structural Equation Modeling to Evaluate the Academic Motivation Scale”, *The Journal of Experimental Education* 83/1 (2015), 51-82.
- Gün, Feyza - Turabik, Tuğba, “Öğretmen Adaylarının Olası Benliklerinin Öğretme Motivasyonları Üzerindeki Etkisi”, *Cumhuriyet International Journal Of Education* 8/1 (2019), 214-234.
- İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ), “6 Şubat 2023 Depremleri Nihai Raporu” (Erişim 16 Aralık 2024).
- İzbirak, Reşat, Coğrafya Terimleri Sözlüğü (Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1992).
- Jung, Hyun-Ok. - Han, Seung-Woo, “Development And Validation of Earthquake Fire Response Simulation Protocol for Korean College Students in Health Programs”, *International Journal of Environmental Research and Public Health* 19/9 (2022), 57-64.
- Karasar, Niyazi, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Nobel Yayınevi, 2000).
- Kauffman, Douglas F. vd., “Validation of the Motivation to Teach Scale”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 40/40 (2011), 279-290.
- Kauffman, Douglas F. vd., “Validation of the Motivation to Teach Scale”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 40/40 (2011), 279-290.
- Kaya, Baştürk - Aladağ, Caner, “Determining the Cognitive Structures of Geography Teacher Candidates on ‘Earthquake’”, *International Education Studies* 10/1 (2017), 122-136.
- Kırbaç, Metin - Kaya, Fatih, “Öğretmenlerin Öğretme Motivasyonları ile Öğretmenlik Mesleğine Adanmışlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* (Ö13) (2023), 642-657.
- Kirman, Fatma, “Deprem Sonrası Travmatik Stres Tepkileri ve Sosyal Medyada Yansımaları”, *Antakiyat* 6/1 (2023), 15-30.
- Lazarus, Richard, Stresle Başa çıkma Tarzınız: Dostunuz ya da Düşmanınız (Çev. N. Rugancı), Stresle Başa çıkma. Olumlu Bir Yaklaşım (Ed. N. Şahin), *Türk Psikologlar Derneği Yayınları* 2 (1994), 60.

- Michaelowa, Katharina, Teacher Job Satisfaction, Student Achievement, and The Cost of Primary Education in Francophone Sub-Saharan Africa, HWWA Discussion Paper, No. 188, *Hamburg Institute of International Economics* (HWWA), Hamburg (2002).
- Ok, İsmail. *İş Stresinin İlköğretim Okullarında Okul Yöneticileri Üzerindeki Etkisi (Konya Örneği)* (Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, 2006).
- Öztürk, Mustafa Kemal, "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Deprem Deneyimleri Üzerine Bir Araştırma", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 28/1 (2013), 308-319
- Reeve, Johnmarshall - Su, Yu-Lan, "Teacher Motivation", M. Gagne (Ed.), *The Oxford Handbook of Work Engagement, Motivation, and Self-Determination Theory* (Oxford: Oxford University Press, 2013), 349-362.
- Reeve, Johnmarshall vd., "Autonomy-Supportive Teachers: How They Teach and Motivate Students", *Journal of Educational Psychology* 91/3 (1999), 537.
- Robbins, Stephan - Judge, Timothy A., *Örgütsel davranış* (Çev. İ. Erdem) (Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2012).
- Strateji ve Bütçe Başkanlığı, "2023 Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Raporu" (Erişim 23 Şubat 2024).
- Sür, Özdoğan, "Türkiye'nin Deprem Bölgeleri", *Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi* 2 (1993), 53-65.
- Tekin, Özgür - Dikmenli, Yurdal, "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Afet Bilinci Algısı Ve Deprem Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi", *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 7/1 (2021), 258-271.
- Tittle, Kehr, "Assessment of teacher learning and development", Patricia A. Alexander - Philip H. Winne (Ed.), *Handbook of Educational Psychology* (USA: Routledge, 2006), 953-980
- Türksever, Ömer, "Öğretmen Adaylarının Deprem Farkındalıkları ile Depreme Karşı Hazırlık Durumu Düzeyleri Arasındaki İlişki", *Journal of History School* 53 (2021), 2681-2701.

Watt, Helen M. - Richardson, Paul W., “Motivational Factors Influencing Teaching as a Career Choice: Development and Validation of the FIT-Choice Scale”, *The Journal of Experimental Education* 75/3 (2007), 167-202.